

Sygn. akt III Ca 569/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 września 2013r.

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu, Wydział III Cywilny Odwoławczy w składzie
następującym:

Przewodniczący - Sędzia: SO Jacek Małodobry (sprawozdawca)

Sędzia SO Katarzyna Kwilosz – Babiś

Sędzia SR del. Katarzyna Romańczyk

Protokolant: sekr. sąd. Anna Burnagiel

po rozpoznaniu w dniu 12 września 2013r. w Nowym Sączu

na rozprawie

sprawy z powództwa Prokuratora Rejonowego w Z. działającego na rzecz M. K., D. K., K. K., mał. S. K.
(1) reprezentowanej przez przedstawicielkę ustawową A. K.

przeciwko K. M.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Zakopanem

z dnia 18 kwietnia 2013 r., sygn. akt I C 87/12

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 1200 zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.**

Sygn. akt III Ca 569/13

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 12 września 2013 r.

Sąd Rejonowy w Zakopanem wyrokiem z dnia 18 kwietnia 2013 r., w sprawie z powództwa Prokuratora Rejonowego w Z. działającego na rzecz M. K., D. K., K. K., małoletniej S. K.(1) reprezentowanej przez przedstawicielkę ustawową A. K. przeciwko K. M. o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 2400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Rejonowy ustalił, że A. K. i S. K. (2) zawarli związek małżeński w dniu 23 stycznia 1988 r. Ze związku tego urodziło im się czworo dzieci: M. K., K. K., D. K., S. K.(1)

Ugodą zawartą przed Sądem Rejonowym w Zakopanem w dniu 3 grudnia 2001 r. w sprawie o sygn. akt III R C 119/01, S. K. (2) zobowiązał się płacić na rzecz małoletnich dzieci kwoty po 175 zł miesięcznie. Następnie wyrokiem z dnia 25 maja 2004 roku, sygn. III R C 181/03 Sąd Rejonowy w Zakopanem podwyższył alimenty na dzieci do kwoty 220 zł miesięcznie na rzecz każdego z małoletnich. Obowiązek alimentacyjny w takiej wysokości został podtrzymany wyrokiem rozwodowym Sądu Okręgowego w Nowym Sączu z dnia 16 listopada 2004 r., sygn. akt IC 494/04.

S. K. (2) nie wywiązywał się z nałożonego obowiązku alimentacyjnego. Były w stosunku do niego prowadzone postępowania karne w sprawach o niealimentację i udaremnienie egzekucji.

Na wniosek małoletnich reprezentowanych przez matkę wszczęte zostało postępowanie egzekucyjne przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Nowym Targu pod sygn. KMP 396/05.

Na dzień 1 marca 2013 r. zaległość z tytułu alimentów bieżących wynosiła 880 zł, z tytułu alimentów zaległych 35.143,86 zł, i odsetki ustawowe w kwocie 16.692,63 zł. S. K. (2) posiada także zadłużenie względem Gminy 23.555,88 zł, względem NFAL 28.160.00 zł i odsetki w kwocie 9.268,76 zł. Ponadto posiada zadłużenie z tytułu kosztów postępowania egzekucyjnego.

Wierzyciele w toku sprawy egzekucyjnej zgłosili wniosek o skierowanie egzekucji do działek rolnych należących do S. K. (2) położonych w S.o nr (...) o łącznej powierzchni 1,0829 ha. Organ egzekucyjny dokonał w czerwcu 2011 r. zajęcia przedmiotowej nieruchomości. Niemniej jednak nie zostały podjęte przez wierzycieli żadne dalsze czynności. Zajęta nieruchomość obciążona jest hipoteką umowną zwykłą na kwotę 30.000 zł na rzecz U.Fundusz (...) z siedzibą w W.. Ponadto przedmiotowa nieruchomość była już przedmiotem egzekucji sądowej w sprawie z wniosku wierzyciela (...) w sprawie do sygn. KM 163/98, jej wartość oszacowana została na kwotę 50.000 zł.

Poza nieruchomością położoną w S. S. K. (2) był właścicielem działek ewidencyjnych nr (...) położonych w P. o łącznej pow. 0,0763 ha. Nieruchomość tą sprzedał w dniu 1 lipca 2011 r. pozwanemu.

Sąd Rejonowy uznał, że dokonane w sprawie ustalenia faktyczne przesądzają, że nie zostały spełnione przesłanki, o których mowa w art. 527 k.c., warunkujące skuteczne powoływanie się na instytucję skargi paulińskiej. W ocenie Sądu Rejonowego poprzez zbycie w dniu 1 lipca 2011 r. na rzecz pozwanego K. M. nieruchomości położonej w P. składającej się z działek nr (...) S. K. (2) nie stał się niewypłacalny i tym bardziej nie stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. S. K. (2) posiada bowiem jeszcze inny majątek, tj. działki położone w S. o nr (...) o łącznej powierzchni 1,0829 ha, który pozwala na zaspokojenie z tej nieruchomości w ramach postępowania egzekucyjnego wymagalnych należności alimentacyjnych.

Sąd zaznaczył ponadto, że wartość nieruchomości położonej w S. i fakt, że dochodzone przez powódkę w imieniu dzieci należności mają pierwszeństwo przy podziale sumy uzyskanej z egzekucji, powoduje, że kwota uzyskana z tej egzekucji wystarczy na zaspokojenie wierzycieli.

W ocenie Sądu Rejonowego brak było podstaw, aby przyjąć, że celem zawarcia przedmiotowej umowy sprzedaży nieruchomości położonej w P. na rzecz pozwanego było pokrzywdzenie wierzycieli poprzez uniemożliwienie im egzekucji dochodzonych roszczeń z tytułu alimentów.

O kosztach Sąd Rejonowy orzekł w oparciu o treść art. 98 k.p.c. zasądzając od powoda na rzecz pozwanego kwotę 2.400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Wyrok ten zaskarżył apelacją powód wnosząc o jego zmianę poprzez uwzględnienie powództwa.

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

- naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 527 § 1, 2 i 3 k.c. poprzez błędne przyjęcie, iż nie zostały spełnione przesłanki, warunkujące skuteczne powoływanie się na instytucję skargi paulińskiej,

- naruszenie przepisu prawa procesowego, tj. art. 98 k.p.c. poprzez błędne jego zastosowanie i pominięcie zastosowania art. 96 ust. 1 pkt. 6 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, z którego wynika, że prokurator nie ma obowiązku uiszczania kosztów sądowych,
- naruszenie przepisu art. 325 k.p.c., polegające na pominięciu w sentencji wyroku prokuratora biorącego udział w sprawie.

W uzasadnieniu apelacji skarżący podniósł, iż nieuzasadnione jest stanowisko Sądu Rejonowego, że poprzez zbycie przez S. K. (2) na rzecz pozwanego K. M. nieruchomości położonej w P. nie stał się on niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem tej czynności.

Skarżący podkreślił, że pomimo, iż dłużnik jest właścicielem nieruchomości położonej w S.to jednak brak jest możliwości zaspokojenia się z tej nieruchomości. Zaznaczył, że nieruchomość ta była przedmiotem egzekucji sądowej w sprawie z wniosku(...)o sygn. KM 163/98. Egzekucja ta okazała się bezskuteczna. Podkreślił że obecnie pomimo zajęcia tej nieruchomości komornik nie dokonał żadnych czynności zamierzających do jej sprzedaży, co świadczy o bezskuteczności prowadzonej egzekucji komorniczej. Zaznaczył także, że nieruchomość ta jest obciążona hipoteką umowną zwykłą na kwotę 30.000 zł na rzecz U.Fundusz (...) w siedzibą w W..

Skarżący podniósł, że zbyta na rzecz pozwanego nieruchomość jest znacznie bardziej atrakcyjna niż nieruchomość położona w S.. Zaznaczył także, że pozwany działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli znając sytuację rodziną i materialną ich matki.

Apelujący zarzucił, że wydane przez Sąd Rejonowy rozstrzygnięcie o kosztach pozostaje w sprzeczności z art. 96 ust 1 pkt. 6 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, który jednoznacznie stwierdza, iż prokurator nie ma obowiązku uiszczania kosztów sądowych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna, a podniesione w niej zarzuty chybione i nieskuteczne.

Nie zachodzą również uchybienia, które Sąd Okręgowy bierze pod rozwagę z urzędu, a skutkiem, których byłaby nieważność postępowania. Sąd Rejonowy przeprowadził wszystkie dowody wnioskowane przez strony i dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych.

Brak jest podstaw aby uznać za zasadny zarzutu naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 527 k.c. Uregulowana w tym przepisie instytucja skargi pauliańskiej zmierza do zabezpieczenia interesów wierzyciela w przypadku nielojalnego postępowania dłużnika, który doprowadza swój majątek do stanu zagrażającego zaspokojeniu wierzycieli, doprowadzając się do niewypłacalności bądź zwiększając stan niewypłacalności.

Konieczną przesłanką uznania za bezskuteczną czynności prawnej na podstawie skargi paulińskiej jest wykazanie, że dokonana przez dłużnika czynność prawna z osobą trzecią w ramach, której osoba ta uzyskała korzyść majątkową, dokonana została z pokrzywdzeniem wierzycieli oraz że osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć (art. 527 § 1 k.p.c.).

Dokonanie czynności z pokrzywdzeniem wierzycieli zachodzi wówczas, gdy wskutek czynności prawnej dłużnika stał się on niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności (art. 527 § 2 k.p.c.).

Dłużnik jest niewypłacalny, gdy cały jego majątek nie wystarcza na pokrycie długów. Niewypłacalność musi mieć charakter rzeczywisty, musi istnieć realnie (por. wyrok SN z dnia 14 lutego 2008 r., II CSK 503/07, LEX nr 496375; wyrok SN z dnia 29 czerwca 2004 r., II CK 367/03, LEX nr 174173).

Po stronie powoda, zgodnie z regułą rozkładu ciężaru dowodów – art. 6 k.c., leży wykazanie istnienia związku między czynnością prawną dłużnika a pokrzywdzeniem wierzyciela. Chodzi o wskazanie że dokonana czynność, która ma zostać uznana za bezskuteczną spowodowała pokrzywdzenie wierzyciela, tj. spowodowała, że stał on się niewypłacalny lub niewypłacalny w wyższym stopniu. Podkreślić należy, że o wystąpieniu przesłanki pokrzywdzenia wierzycieli nie będzie decydował tylko i wyłącznie charakter dokonanej czynności ale także stan majątkowy dłużnika, w szczególności czy dysponuje on po dokonaniu tej czynności innym majątkiem, z którego możliwe jest dochodzenie roszczenia.

Wymóg istnienia związku między czynnością prawną dłużnika a pokrzywdzeniem wierzyciela jest oczywisty. Chodzi o wskazanie czynności niejako „odpowiedzialnej” za powstałe pokrzywdzenie wierzyciela.

W przedmiotowej sprawie powód podnosił, iż o niewypłacalności dłużnika świadczy fakt, że po dokonaniu sprzedaży nieruchomości położonej w P. stał się on niewypłacalny. Okoliczność ta nie została jednak w żaden sposób wykazana. Apelujący wywodził, że brak jest możliwości prowadzenia egzekucji z należącej do niego nieruchomości położonej w S., uzasadniając to tym, że pomimo dokonania w czerwcu 2011 roku przez organ egzekucyjny zajęcia tej nieruchomości komornik nie dokonał żadnych czynności zamierzających chociażby do jej sprzedaży, co świadczy o bezskuteczności prowadzonej egzekucji komorniczej z tej nieruchomości.

Zgodzić należy się z poglądem, że o stanie niewypłacalności można także powiedzieć, że jest to taki stan majątkowy dłużnika, w którym egzekucja prowadzona zgodnie z przepisami kodeksu postępowania cywilnego nie może przynieść zaspokojenia wierzyciela (por. M. Pyziak-Szafnicka, Ochrona wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika, Studia Prawnicze 1994, nr 1-4, s. 5), jednak w przedmiotowej sprawie takie okoliczności nie zaistniały.

Powód nie przedłożył postanowienia Komornika o bezskuteczności egzekucji, brak jest również podstaw aby uznać, że brak jest możliwości zaspokojenia się z tej nieruchomości przez dłużnika jedynie na podstawie nieskutecznej egzekucji prowadzonej w roku 1998.

Jak zostało ustalone poza zgłoszeniem wniosku w sprawie Kmp 396/05 o skierowanie egzekucji do tej nieruchomości wierzyciele nie podjęli żadnych dalszych czynności, a bez nich komornik nie mógł realizować kolejnych etapów egzekucji, uzależnionych od wniosku wierzycieli, poczynając od opisu i oszacowania (art. 924 k.p.c.).

Brak jest również podstaw aby uznać, że wartość tej nieruchomości jest niewystarczająca do pokrycia dochodzonych należności alimentacyjnych. Tego rodzaju twierdzenie powoda nie dość, że nie zostało w żaden sposób wykazane, to w sposób oczywisty odbiega od stanowiska osób, na rzecz których wytoczył on powództwo. W szczególności przesłuchana w charakterze świadka A. K. sama podała, że gdyby nieruchomość w S. została sprzedana, to uzyskana z tej sprzedaży kwota wystarczy na pokrycie należności alimentacyjnych.

Słusznie wskazał Sąd Rejonowy, że bez znaczenia z punktu widzenia możliwości zaspokojenia się z tej nieruchomości ma fakt obciążenia tej nieruchomości hipoteką, gdyż zgodnie z art. 1025 k.p.c. roszczenia alimentacyjne zaspokajane będą przed tymi należnościami.

Podkreślić należy, że subiektywna ocena powoda odnosząca się do atrakcyjności nieruchomości położonej w S., nie może rozstrzygać o kwestiach niewypłacalności dłużnika, zwłaszcza, że i w tym wypadku odbiega ona od materiału dowodowego sprawy.

Zauważyć bowiem należy, że A. K. na rozprawie w dniu 26 października 2012 r. jednoznacznie zeznała, że bardziej atrakcyjna do sprzedaży jest nieruchomość dłużnika położona w S., bo ma większą powierzchnię. Zeznała także, że nieruchomość położona w P., której dotyczy niniejsze postępowanie, jest mniej wartościowa, ponieważ nie nadaje się do zabudowy, koniecznym jest przełożenie biegnącej po tej nieruchomości linii wysokiego napięcia, co związane się z wysokimi kosztami. Zaznaczyła jednak, że z uwagi na fakt, iż działka ta położona jest obok jej posesji jest ona dla niej bardziej wartościowa. Również z zeznań D. K. wynika, iż nie zamierzali wnosić o sprzedaż licytacyjną owej nieruchomości.

Okoliczności te wskazują – na co zwrócił uwagę już Sąd I instancji – iż wierzyciele nie zmiarają do prowadzenia egzekucji z nieruchomości położonej w P., lecz chcą zapobiec jej przejściu w obce ręce. Należy w związku z tym zauważyć, iż nawet uwzględnienie powództwa w niniejszej sprawie nie doprowadziłoby do takiego rezultatu. Wyrok uznający na podstawie art. 527 k.c. bezskuteczność określonej czynności prawnej, przenoszącej przedmiot lub prawo z majątku dłużnika do majątku osoby trzeciej, nie powoduje bowiem ich powrotu do majątku dłużnika, lecz jedynie daje wierzycielowi prawo zaspokojenia się z tego przedmiotu lub prawa, pozostających nadal w majątku osoby trzeciej, przed jej wierzycielami (por. m.in. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2011 r., IV CSK 375/10, LEX nr 786396 i z dnia 7 października 2011 r., II CSK 3/11, LEX nr 1043997).

Wobec prawidłowego ustalenia, że mimo zawarcia umowy sprzedaży S. K. (2) dysponuje majątkiem, z którego możliwa jest egzekucja świadczeń alimentacyjnych, zasadnie Sąd Rejonowy uznał, że nie zachodziły przesłanki do uznania, że kwestionowana czynność dokonana została z pokrzywdzeniem wierzycieli.

Bezzasadny jest zarzut naruszenia art. 98 k.p.c. Błędnie wywodzi apelujący, że przewidziane w art. 96 ust. 1 pkt 6 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych zwolnienie prokuratora od kosztów sądowych, obejmuje także koszty zastępstwa procesowego strony przeciwnej. Przeczy temu wprost treść art. 108 tej ustawy, stanowiącego, iż zwolnienie od kosztów sądowych nie zwalnia strony od obowiązku zwrotu kosztów procesu przeciwnikowi.

Koszty zastępstwa procesowego stanowią składnik kosztów procesu i ich rozliczenie następuje w procesie na zasadach art. 98 – 110 k.p.c.

Podzielić należy pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5 maja 1989 roku, sygn. II CR 155/89 (OSP 1990/7/270), zgodnie z którym w sytuacji gdy prokurator wytacza powództwo ma wówczas status strony, a zatem także w zakresie kosztów należnych stronie pozwanej w razie przegrania procesu, powinien być traktowany tak, jak strona. Sąd podkreślił w uzasadnieniu tego wyroku, że przy prawidłowym realizowaniu zadań prokuratury wypadki takie będą należały do szczególnie wyjątkowych, a zatem obawa przed utrudnieniem w ten sposób spełniania przez ten urząd ustawowych funkcji musi być uznana za wyolbrzymioną. Brak jest jakiegokolwiek prawnego uzasadnienia dla odstąpienia w takiej sytuacji od wyrażonej w art. 98 k.p.c. zasady odpowiedzialności za wynik procesu, zgodnie z którą strona przegrywająca sprawę cywilną zobowiązana jest do zwrócenia kosztów procesu stronie wygrywającej.

Stanowisko to spotkało się z aprobatą w piśmiennictwie i jest podtrzymywane przez Sąd Najwyższy w późniejszych orzeczeniach (por. n.p. wyrok z dnia 10 października 2003 r., II CK 116/02, LEX nr 148626).

Zarzut naruszenia art. 325 kpc również nie może odnieść zamierzonego skutku. Wbrew twierdzeniom apelującego, sentencja zaskarżonego wyroku określa prokuratora, który wytoczył powództwo oraz podmiot, na rzecz którego to uczynił.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 385 k.p.c., a o kosztach postępowania apelacyjnego na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w związku z § 6 pkt 5 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. z 2013, poz. 461 j.t.)

(...)

(...)